

Nyt fra

Sydvestjyske Arkiver

HVORDAN ARBEJDER ET LOKALARKIV?

- Indsamler
- Bevarer
- Registrerer
- Dokumenterer
- Formidler – let adgang til svært tilgængelige ting
- Forsker – går i dybden med en problemstilling

Nyt fra Sydvestjyske Arkiver
Udgives af Sydvestjyske Arkiver

© Sydvestjyske Arkiver

Nr. 2 - 2015 er redigeret af Richard Bøllund

Sats: Verdana

Tryk: Esbjerg Byhistoriske Arkiv

ISSN 2246-0764

Redaktions- og ekspeditionsadresse:

Sydvestjyske Arkiver
Esbjerg Byhistoriske Arkiv
Torvegade 47
6700 Esbjerg

Forsidefoto:

Gruppearbejde i forbindelse med Modul 0 kurset i Helle-hallen den 10. november 2015. Foto: Richard Bøllund.

Indhold

Nyt fra konsulentent.....	2
<i>Af Richard Bøllund, konsulent Sydvestjyske Arkiver</i>	
Gørding Sognearkiv runder et skarpt hjørne	5
<i>Af Jørgen Dieckmann Rasmussen, arkivchef, Esbjerg</i>	
Arkivleder hyldet	8
<i>Af Richard Bøllund, konsulent Sydvestjyske Arkiver</i>	
Fortællinger fra et sogn	9
<i>Af Ole Steinmeier, arkivleder, Jernved</i>	
Jul på Fanø i 1940erne	11
<i>Af Linda Vesterbæk, arkivleder, Nordby</i>	
Ansøgninger om fortjenstmedaljer	16
<i>Af Linda Nielsen, arkivleder, Billund</i>	
Glimt fra et kursus	18
Børsen.....	19
Efterlysninger.....	19
Nyt fra Sydvestjyske Arkiver nr. 1 - 2016.....	20
SVAs bestyrelse.....	21

Nyt fra konsulenten

Af Richard Bøllund, konsulent, Sydvestjyske Arkiver

Den kolde og mørke tid er over os. Men intet er så skidt, at det ikke er godt for noget. Det er tiden til indendørs sysler, og ikke mindst arkivarbejde. Det er på denne årstid vi kan arbejde os gennem bunke, og få en masse registreringer for hånden, så materialet kan komme ud i Arkiv.dk og blive brugt af de mange interesserede brugere af arkiverne.

Vejledninger til Arkibas

Som hjælp til registreringen har jeg udarbejdet fem forskellige kompendier med hjælp til Arkibas. Disse vejledninger ligger på SVAs hjemmeside hvorfra de kan ses, downloades eller udskrives. Vejledningerne er delt op i henholdsvis Journaler, Arkivfond, Billeder, Søgning samt Tips og tricks som bl.a. er vejledning til nogle af administrationsfunktionerne. Er der uklarheder eller deciderede fejl i materialet hører jeg gerne fra jer, så det kan blive rettet til.

Vejledende prisliste

SVAs bestyrelse har vedtaget en vejledende prisliste til brug for arkiverne, som er udsendt sammen med dette blad. Den vejledende prisliste skal bl.a. være med til at sikre en ensartethed i behandlingen af arkivets "kunder", så nogle arkiver ikke bliver fremstillet som grådige, mens andre forærer det hele væk. Mange arkiver har svært

ved at tage mod betaling for kopier af materiale, som er offentligt eje, og som er blevet afleveret til historiens og fællesskabets brug. Men man skal også huske på, at udover al den frivillige og ulønnede arbejdskraft, der ligger bag, så er der også en del omkostninger forbundet med at drive et arkiv, og som kommunernes økonomiser ud i øjeblikket, skal man i hvert fald ikke forvente et øget tilskud til driften – måske snarere tværtimod. Derfor er der også god grund til at rette blikket mod alternative indtægtskilder.

Arkivets udgifter består bl.a. i indkøb af arkiveringsmaterialer – syrefri kuverter og æsker som ikke er billige, samt omkostninger til digitalisering og fremvisning af arkivets billeder. Der skal investeres i skanningsudstyr, som skal holdes løbende opdateret, og arkiverne skal rent faktisk betale for at få deres billeder vist i Arkiv.dk. 12 øre pr. billede er der lagt op til med SLAs aftale med CopyDan, som endnu mangler den endelige underskift. Digitaliseringen og fremvisningen af billederne er en stor service for arkivernes brugere – er det så ikke også rimeligt, at de selv samme brugere, som bestiller en kopi af billederne, skal betale for varen? Dette er bl.a. ræsonnementet bag anbefalingerne i den vejledende prisliste, som

jeg håber, at alle arkiver vil tage til sig og bruge.

SLAs årsmøde

I oktober holdt SLA sit årsmøde og generalforsamling. Af væsentlige ting herfra kan berettes, at SLA er i færd med at udforme en ansøgning, som skal skaffe penge til en videreudvikling af Arkibas og Arkiv.dk. Tankerne er bl.a. at digitalisere papirarkivalier, nemlig de dele af arkivernes samlinger, der kan kategoriseres som "arkivalier af enestående national betydning" (ENB-arkivalier). Hvorvidt I har dette i jeres samlinger vil I sikkert blive spurgt om, når I hører nærmere om dette fra SLA.

På årsmødet var der også, som det næsten er blevet sædvane, besøg af Rigsarkivaren, der kunne berette om fremtidige serviceforringelser i Statens Arkiver, pga. de store nedskæringer, de er blevet pålagt. Derudover berørte han det emne, som optog mange arkiver, og som gennemgående blev diskuteret på årsmødet – hvad gør vi ved de private, digitale arkivalier, dvs. de arkivalier fra foreninger, virksomheder og privatpersoner, som skabes digitalt, og som på et eller andet tidspunkt vil ende på et arkiv digitalt, hvis det ikke i mellemtiden er gået tabt! Dette er et af de helt store problemer og udfordringer, arkiverne står overfor, men som Rigsarkivaren blot konstaterede, så er "det ikke et spørgsmål om lokalarkiverne kan få lov at opbevare digitale arkivalier, men i det hele taget om Sta-

tens Arkiver får lov". Spørgsmålet er så komplekst og reguleret af lovgivning på EU-plan, at der ikke er nogen løsninger i nær fremtid. Desuden har lokalarkiverne slet ikke kompetencerne til at tage hånd om digitale arkivalier, så det er snarere et anliggende for de statslige/offentlige arkiver at sikre bevarelsen af dem.

Således opmuntret kunne man tage hjem, velvidende at mange lokalarkiver er oprigtigt bekymret for fremtidens sikring og indsamling af den digitale, arkivalske arv. Det eneste, lokalarkiverne kan gøre, er at sikre sig, at de lokale foreninger og virksomheder selv bevarer deres digitale arkivalier, og måske helt lavpraktisk tilskynde at der laves en udskrift på papir af alle mødereferater, regnskaber og andre væsentlige dokumenter, hos f.eks. de lokale foreninger, man er i kontakt med.

Generalforsamling 2016

Datoen er fastsat – SVA holder i 2016 sin generalforsamling onsdag den 16. marts. Sæt et stort kryds, og forbered Jer på en rejse til Fanø, hvor det er besluttet, at årsmødet skal holdes. Dette går nemlig på skift mellem de fem kommuner, som udgør det gamle Ribe Amt. Årsmødet vil sædvanen tro blive krydret med et lokalhistorisk oplæg samt en kulinarisk oplevelse. Denne gang består menuen af "Fanø-kål" og det lokalhistoriske islæt bliver noget utraditionelt, idet vi skal se en kvinde i- og afklæde sig en Fanø-dragt mens hun

fortæller om dragtens funktioner og historie. Det bliver en spændende aften, som mange forhåbentligt har lyst at deltage i. Det endelige program for aftenen udsendes sammen med dagsordenen til generalforsamlingen i slutningen af februar.

Studietur/udflugt i 2016

Som de foregående år, har SVAs bestyrelse besluttet at der atter skal arrangeres en sommerudflugt med oplevelser, fællesskab og fagligt indhold. Datoen for udflugten er fastsat til onsdag den 8. juni, og målet for udflugten skal være Rigsarkivet i Viborg (det tidligere landsarkiv), hvor vi kan få mulighed for at se nærmere på dele af erhvervsarkivet, som er flyttet dertil samt evt. digitaliseringscenteret, som holder til her. På hjemturen er det planen at lægge vejen forbi Danmarks Fotomuseum i Herning, og så naturligvis få os en god frokost undervejs. Udflugten er endnu kun på skitseplanen, så der er forbehold for ændringer, men det er planen og forhåbningen at kunne præsentere det endelige program i forbindelse med årsmødet i marts.

Nyt Historisk Atlas

Når vi er ved forårets aktiviteter, så sker der også noget nyt og banebrydende når den nye version af Historisk Atlas vil blive præsenteret og taget i brug, formentligt i slutningen af april måned 2016. Udviklingen af det interaktive Danmarkskort har været undervejs i næsten to år, og forventes at blive

et af de fremmeste platforme til digital formidling af lokalhistorie. I det nye Historisk Atlas kommer der flere muligheder og lag, bl.a. en tydelig visning de administrative grænser og enheder som Danmark gennem tiden, har været inddelt i. Som arkiv vil man fortsat have mulighed for et beskedent beløb at melde sig ind i foreningen Historisk Atlas, og dermed blive en del af det og få lov at publicere arkivets egne lokaliteter og bidrag til lokalhistorien.

Med dette ønskes alle en

Glædelig jul og et godt nytår

Gørding Sognearkiv runder et skarpt hjørne

Af Jørgen Dieckmann Rasmussen, arkivleder Esbjerg Byhistoriske Arkiv

Der var mange gæster, da Gørding Sognearkiv fejrede sit 40 års jubilæum den 14. november. Foto: Jørgen Dieckmann Rasmussen (Q20384-076-1434)

Som de fleste lokalarkivfolk ved, opstod der en lang række lokalarkiver i kølvandet på den forrige kommunalreform. Hvis I synes, strukturreformen i 2007 greb radikalt ind i vores lokalstyre, er det nok, fordi man har fortrængt reformen i 1970. Den slankede nemlig det kommunale landskab fra over 1.098 kommuner til 277 og antallet af amter fra 25 til 14.

I kølvandet på reformen fulgte en lang række centraliseringer, som ikke blot ramte kommunale institutioner som f.eks. skoler, men

også foreningslivet blev ramt af centraliseringsdillen, og en lang række foreninger forsvandt lokalt.

Gørding Sognearkiv

Et af de mange lokale arkiver fra denne periode i 1970'erne, Gørding Sognearkiv, valgte at markere 40-året for sin stiftelse i forbindelse med Arkivernes Dag den 14. november. Det skete med et Åbent Hus-arrangement fra kl. 10-16, hvor gæsterne ud over at se arkivets samlinger også kunne stille spørgsmål til arkivets medarbejdere. Til lejligheden havde arkivet

også udarbejdet et lille hæfte om arkivets historie, som var gratis til gæsterne.

Hæftet beskriver, hvordan arkivtanken opstod i Gørding, og hvordan man kom i gang takket være støtte og rådgivning fra bl.a. Bramming Byhistoriske Arkiv, som Olaf Bak havde grundlagt. I øvrigt blev man også koblet sammen med kontaktpersoner i de øvrige sogne i den dengang nye Bramming Kommune. Det var skoleinspektør J. Hedegaard Rasmussen fra Darum, som havde været så forudseende at skabe et netværk mellem kommunens lokalarkiver. I forbindelse med stiftelsen i 1975

blev arkivet bevilget lokaler i kælderen under De Gamles Hjem i Østergade, og efter en lokal aktion med praktisk støtte fra et udvalg under Gørding Borgerforening blev lokalerne gjort indflytningsklare. Det var fra denne adresse, Gørding Sognearkiv var med i sin første større systematiske indsamlingskampagne: Billedkampagnen i Ribe Amt i 1979.

Opholdet i Østergade blev dog forholdsvis kortvarigt, for i december 1979 ansøgte Gørding Borgerforening om nye lokaler til arkivet, nu i kælderen under Plejehjemmet Østergården. Tilskud fra pengeinstitutter og forretninger gjorde det

Nora Olesen i 1995 da Gørding Sognearkiv som arkiv nummer 100 købte registreringsprogrammet ARKIBAS. Foto: Torben Meyer, Esbjerg Byhistoriske Arkiv (06204—041).

muligt at få lokalerne malet, købe gulvtæppe m.m., og den 27. november 1980 åbnede arkivet – nu med fast åbningstid.

Meget var sket i løbet af kun fem år, men det var intet mod, hvad der ville følge. Ikke mindst på det teknologiske område er der sket en rivende udvikling, og Gørding Sognearkiv er fulgt med. Som arkiv nr. 100 købte det arkivregistreringsprogrammet Arkibas og kom i gang med digital registrering af arkivalier, hvilket både arkivet og brugerne har stort udbytte af i dag.

Flere mærkedage

Der er endnu arkivfolk, der jubilerer med deres arkiver. Nora Olesen, som er leder af Gørding Sognearkiv, var med fra begyndelsen, så jubilæet var også hendes – 40 års aktiv tjeneste for Gørding Sognearkiv. I min tale på vegne af Sydvestjyske Arkiver takkede jeg hende ikke blot for den lokale indsats i Gørding, men også det arbejde, hun har lagt - og lægger - i lokalarkivernes tværgående samarbejde gennem SVA. Ildsjæle som hende er nødvendige for at få lokalarkiverne til at virke som lokalsamfundets hukommelse.

De frivillige medarbejdere på arkivet i Gørding. Yderst t.v. er det Nora Olesen, som har været med sin arkivets begyndelse, og således også kunne markere sit 40 års jubilæum. Foto: Jørgen Dieckmann Rasmussen (Q20385-076-1434).

Arkivleder hyldet

Af Richard Bøllund, konsulent, Sydvestjyske Arkiver

Arkivledere og frivillige på de mange lokalarkiver yder en kolossal og uvurderlig indsats. Én af disse ildsjæle, arkivleder for Nordby Sognearkiv, Linda Vesterbæk, er i forbindelse med den nationale frivillighedsdag blevet hædret og tildelt Fanø Kommunes Initiativpris. Prisen, der tildeles personer eller foreninger på Fanø, har til formål at påskønne og belønne initiativtagere og initiativer, der viser engagement i lokalsamfundet.

Linda Vesterbæk, der siden 1987 har været involveret i arbejdet på Nordby Sognearkiv, har ifølge Fanøs borgmester "ydet en kæmpe frivillig indsats, ikke mindst i forhold til at følge med tiden og finde på nye tiltag". Som eksempel nævner han, at Linda har været tovholder på de seneste års digitalisering af arkivets materiale, og at

hun i forbindelse med den nye skolereform "har udvist stor fleksibilitet og villighed til at sikre, at eleverne får indblik i arkivets mange dokumenter, og ikke mindst de muligheder, der findes her".

Et stort tillykke til Linda!

Initiativprisen 2015

På Byrådsmødet den 14. september besluttede Byrådet at uddele årets initiativpris til henholdsvis Bjarne Boel Berg og Linda Vesterbæk.

Bjarne Boel Berg er formand for Nordby Antenneforening på Fanø – en post, som ikke altid giver lutter roser – specielt ikke når øen oplever så regnfuld en sommer som den i år. Det bevirker nemlig, at foreningens net belastes til det yderste af turister og fastboende, der søger indendørs og streamer film. – »Men uanset hvor mange og hvor store problemerne er, udviser Bjarne altid hjælpsomhed og ikke mindst villighed til at finde løsninger, som kan forhindre fremtidige nedbrud«, fortæller borgmester Erik Nørreby, og fortsætter: – »Bjarne har i mere end 25 år frivilligt gjort en kæmpe indsats for, at Fanø har været med i forreste række i forhold til udviklingen inden for TV og internet, og det fortjener en hæder«.

Faktisk er Bjarne kun den anden formand for foreningen, som så dagens lys i 1971, og han har således haft den digitale udvikling tæt inde på livet. Bjarne er oprindelig uddannet automekaniker, men har siden han var barn haft stor interesse for elektronik. Dog var det ikke muligt at finde en læreplads som radiomekaniker, og det frivillige engagement i Nordby Antenneforening kan således ses som udlevelsen af denne drøm.

Hvor Bjarnes indsats har været centreret omkring at følge med i den hurtige udvikling inden for den digitale verden, er prisens anden modtager, Linda Vesterbæk, mere fokuseret på at bevare og formidle øens historie for nuværende og fremtidige generationer.

Linda har siden 1987 været involveret i arbejdet på Nordby Sognearkiv, og de sidste mange år har hun fungeret som arkivets leder. Linda hjælper og vejleder, sammen med de øvrige frivillige på arkivet, både lokale og gæster med at finde deres aner, historiske oplysninger og relevante billeder.

– »Linda yder en kæmpe frivillig indsats på Nordby Sognearkiv, ikke mindst i forhold til at følge med tiden og finde på nye tiltag«, udtaler borgmester Erik Nørreby, og fortsætter: – »Som eksempler herpå kan nævnes de seneste års digitalisering af arkivets materiale, som Linda har været tovholder på, ligesom Linda også i forbindelse med den nye folkeskolereform har udvist stor fleksibilitet og villighed til at sikre, at eleverne på vores skole får indblik i arkivets mange dokumenter, og ikke mindst de muligheder der findes her. Denne store frivillige indsats er uvurderlig for en lille kommune som vores, og derfor sætter vi også stor pris på Lindas arbejde«.

I Nordby fejrede man de frivillige i Sundhedshuset, hvor også Byrådets Initiativpris blev overrakt af viceborgmester Marius Nielsen (tv) til Linda Vesterbæk (midt) og Bjarne Boel (th).
Foto: Lisa Daaen L. 04/09/15

En hyldest til frivillige kræfter på Fanø

Fortællinger fra et sogn

Af Ole Steinmeier, arkivleder, Jernved Sognearkiv

Jernved Sognearkiv har netop udgivet et hæfte med fortællinger fra sognet. Arkivleder Ole Steinmeier fortæller her om tilblivelsen af hæftet.

Nogle arkiver udgiver et årsskrift. Her kan de så bringe nogle af de billeder og beretninger, som arkivet råder over, eller de kan få folk i sognet til at fortælle om tidligere tider. Det er en god måde at komme i kontakt med befolkningen i lokalsamfundet på. Vi havde også i Jernved Sognearkiv længe leget med tanken om en sådan udgivelse. Vi var jo gang på gang stødt på personlige fortællinger, som det

kunne være spændende at udgive. Jeg husker specielt den historie, som vel var den, der fik det hele sat i gang. Det var en fortælling om, hvordan det var at være brugsuddelerfrue under besættelsen og de første år efter krigen. Fire maskinskrevne A-4 sider i et læg, og jeg husker, at jeg tænkte, at det her må da nogle flere have fornøjelse af at læse.

Det var som sagt det, der skulle til for at sætte gang i processen, men vi blev hurtigt enige om, at det nok ikke skulle hedde årsskrift for vores vedkommende, da vi ikke kunne være sikre på, at vi var i

stand til at følge op med et nyt skrift allerede næste år. Ikke desto mindre var vi nu blevet tændt på ideen og begyndte derfor at lede efter mere stof blandt vores arkivalier. Det viste sig hurtigt, at vi sagtens kunne finde stof til et hæfte på 50-60 sider udelukkende med erindringer. Så var temaet jo klart. Nu skulle vi så bare have lavet en arbejdsgang, men allerførst skulle vi sætte os en deadline for udgivelsen. Det var både for at holde os selv fast på, at vi nu havde påtaget os en opgave, som skulle realiseres, men også for at have en dato at kunne meddele et trykkeri.

Udgivelsestidspunktet blev oktober i år. Så havde vi næsten et år at arbejde i. Det var den ene grund. Den anden var, at Jernved hvert år den sidste weekend i oktober afholder et kræmmer- og loppemarked i Aktivitetshuset, hvor vi har lokale. Her plejer vi at have åbent hus, og rigtig mange folk kigger ind og spørger til vores arbejde. Det mente vi, var en god lejlighed til at have et lokalhistorisk hæfte til salg. Det var rigtigt tænkt. Vi solgte 70 stk. alene den weekend.

Nu var det så tid til at komme i gang med arbejdet. Først tog vi kontakt til den trykker, som vi mente, var den rette til opgaven. Han gav tilbud ud fra, hvor megen hjælp vi skulle have foruden selve trykningen, og vi blev enige om, at vi gerne ville have lidt hjælp til opsætningen og især til anbringelse

af billederne og billedteksterne. Så tog vi kopier af de fortællinger, vi havde valgt. Dernæst kontaktede vi de fortællere, som stadig lever, for at få deres godkendelse. Det drejede sig om ca. halvdelen. Da det var på plads skulle vi til at se os om efter hjælp til skrivning/digitalisering af teksterne. Her var vi så heldige, at en tidligere sekretær med megen erfaring i skrivearbejde ville påtage sig arbejdet. Da alle tekster så var på plads i digital form, kom turen til billedstoffet. Heldigvis kunne vi finde de fleste billeder i vores eget arkiv, og nogle få var vi ude at tage.

Inden aflevering til trykkeriet skulle vi have fundet en titel til hæftet. Det var ikke helt let, men det endte med at blive "Som de husker det" - med undertitlen fortællinger fra Jernved og Gredstedbro. Ca. to måneder før deadline blev det hele afleveret til trykkeriet. Vi havde da aftalt format og papirkvalitet. Herefter fulgte lidt e-mail korrespondance om tilretning af tekst og billeder samt korrekturlæsning, og til aftalt tid fik vi leveret 200 eksemplarer af hæftet.

Økonomien i vores udgivelse (A5-format og 56 sider med lidt kraftigere papir til omslaget) ser sådan ud: Vi har betalt 35 kr. pr hæfte incl. moms, og vi sælger det for 50 kr. På nuværende tidspunkt har vi allerede solgt halvdelen, så får vi bare solgt de fleste, er pengene hjemme igen.

Jul på Fanø i 1940erne

Af Linda Vesterbæk, arkivleder, Nordby Sognekirke

Jeg vil fortælle lidt om julen og forberedelserne dertil i min barndom på Fanø. Det jeg husker bedst, er nok julen fra 1946-1950. Selvfølgelig kan jeg også huske julen, i årene der kom senere, men da var der mere at "gøre" med, hvad angår indkøb m.m.

Grisen slagtes

I ugen op til jul var der travlhed. Da mine forældre havde en lille landejendom, var vi selvforsynende med kød - så grisen skulle slagtes. Vi børn kunne ikke lide at høre den skrig og hvine, inden den blev "stukket". Far slagtede selv, og han var dygtig til det -

men når blodet fra grisen skulle løbe ned i spanden, var det mit arbejde at røre i det, så der ikke kom klumper. Det var jeg nu ikke så glad for, men vi var vant til at skulle hjælpe til.

Når grisen var skoldet og skrabet, blev den hængt op ved bagbenene på en stige, og blev skåret op. Den skulle hænges og blive kold inden den blev parteret. Mor fik travlt med at lave blodpølse, medisterpølse, rullepølse og leverpostej m.m. Stegen til juleaften blev skåret ud, og der blev lagt flæsk og andet kød i det store saltkar, så det kunne holde sig længst mu-

Julekort fra 1960erne.

ligt. Efter slagtingen pakkede mor altid en kurv med forskelligt fra grisen for at give det til nogle af de ældre i vores nabolag. Det var dejligt at få lov at komme med mor sådan en mørk aften, og hvor blev de gamle glade for at få lidt frisk sul.

Småkager og juleknas

Der skulle også bages småkager. Mor bagte altid brunkager, jøde-kager, finskbrød, vaniljekranse, fedt-nødder og da der kunne købes kokosmel bagte hun også fedtebrød. Vi børn fik altid lov til at få en smule dej, som vi selv måtte forme, og selvom dejen i vores hænder nåede at blive lidt grå, så smagte vores kager lige godt. Uhm!

Kagedåserne blev lukket tæt med klisterpapir, men mærkelig nok så havde der altid været "mus" i ka-

gedåserne. Jeg tror stadig, det var min far – for han var en rigtig slik-mund! Mor var god til at lave juleknas – marcipan kunne vi ikke købe, så jeg ved ikke hvad hun lavede konfekt og de små lyserøde grise af (med lidt god vilje, kunne vi godt se at det var grise!). De var farvet med lidt frugtfarve, og vi syntes det smagte godt. Ligeledes gulerodskonfekt og havregrynskugler, som jeg tror mange kan huske. Æbler fik vi mange af, da min morfar kom med dem fra Fyn, og vi elskede slikæbler stegt i lidt sukker i en pande på kakkelovnen. Appelsiner tror jeg ikke, jeg smagte før efter 1950.

Juletræet

Mor pyntede altid vores juletræ lillejuleaften, når vi børn var kommet i seng, og det var altid spændende at stå op juleaftensmorgen, og se hvor smukt træet var pyn-

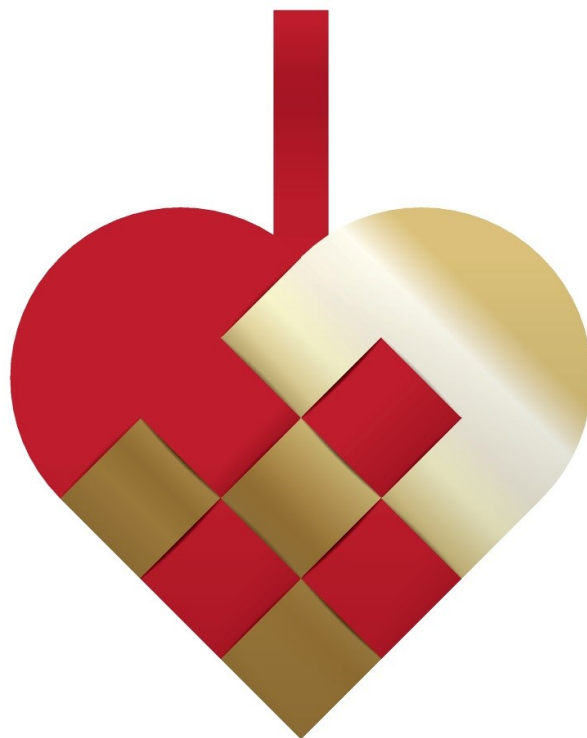
tet. Mor var en knag til at finde på noget, så hun havde altid lavet noget nyt pynt, som vi skulle se. Men også det gamle pynt var dejligt at se på: Fugle, klokker, kugler og trompeter – alt i farvestrålende glas samt engle, trommer, stjerner og små muffedisser, der var lavet af vat og silkepapir. Åh, hvor vi glædede os til juleaften og træet blev tændt.

Juleaften

Endelig blev det næsten juleaften. Mor havde travlt med at lave mad og det duftede af steg, rødkål og brunede kartofler. Inden vi skulle spise, havde far "røgtet af" ude i stalden – dyrene skulle jo også have det godt. Efter den dejlige mad, vaskede vi op og så blev træet

tændt, og vi dansede om det og sang alle de gamle julesalmer. Derefter legede vi "Så går vi rundt om en enebærbusk" og "Ræven rask over isen" og endelig "Nu er det jul igen" – hvor vi dansede rundt i hele huset. Vi fik også lov til hver at holde en stjernekaster, åh hvor var de flotte!

Så var det gavetid. Vi fik to gaver hver – en legetøjsting og en brugsting. Et år fik jeg en rigtig dukke med tøj til (som mor havde syet) – og så en skoletaske. Det var en mappe, lavet af noget mærkelig præget lysebrun "plastik" med to yderlommer – men hvor var jeg stolt!

Juletræ i Fanø Håndværker- og Industriforening - kaldet "Strien" - fotograferet af Carl Johan Kromann i 1938. Billedet findes i Esbjerg Byhistoriske Arkiv (07779-453)

Til Juletræ i Strien

Efter juleaften var der så den store juletræsfest på Fanø i Håndværker- og Industriforeningen at glæde sig til – og den kan ikke beskrives bedre end den er blevet på vers af P. Bildsøe Hansen således:

Der var fire drenge at gøre klar,
i kridhvidt matrostøj med krave.
Den første var færdig. "Nu er du rar,
at sidde roligt, intet lave".
En sådan formaning fik enhver,
der var færdig. Så sad vi der.

Stor trængsel i garderobe og gang.
Småpiger skal pyntes, nettes fint,
Der har vi én med en fletning lang.
En anden pige stirrer forpint,
medens moderen kæmmer hende,
silkesløjfen rettes en kende.

Og endelig var så alle klædt på,
Ja selv mor var kommet i tøj.
I samlet trop kunne alle nu gå
Til Strien, og mor var fornøjet.
Vi skulle til årets juletræ,
i fineste puds med bare knæ.

Skilningen rettes i vandkæmmet hår,
der glattes på bluse og krave,
Og drengene sidste formaning får,
om ingen skarnsstreger at lave.
Trængsel i stuerne, ingen ser
det spændende, som i salen sker.

Nu råbes der om at gå i rækker,
Og så slås døren til salen op.
Som en brusende flod alle trækker
ind mod træet med stjerne i top,
med tændte lys i tusindvis.
Så skal der synges til julens pris.

Lidt højtideligt først, så går det løs
med ræven så rask over isen,
om enebærbuskens balje og pøs,
hele storvasken får vi i visen.
Så trasker vi over sø og land,
og møder der vores gamle mand.

Salen er rede. Under råben og larm
ta`r børneflokket nu rigtig fat.
Man rutcher rundt og løber sig varm,
skubber, maser som er man besat.
Bænket ved væggen sidder på rad
forældrene. Vor mor smiler glad.

Der danses, svinges, køres omkring
man råber og skriger sig hæse.
Mor og far skal ha` kaffe med en ting.
Man stopper med omkring at ræse,
og køber sig så en sodavand,
føler sig som den fineste mand.

Under modstand og svare protester
får man endelig børnene ud.
Og salen fyldes med nye gæster,
unge og ældre i festligt skrud.
Der trampes løs til andre toner,
Fanødansene ballet kroner.

I mange kredse sådan ring på ring,
og et par degne inde,
glider man sindigt om træet omkring,
og skal den rette tone finde.
Sangen løftes af barnestemmer.
Alle hinandens hænder klemmer.

En nissemand deler poser ud
med æbler og sødeste sager.
Og så får alle børnene bud,
om at flytte sig, mens de smager
på godterne. Nu skal de stærke mænd
have juletræet i hjørnet hen.

Barber Hansen med violinen sin,
og skomager Winther med bassen,
den unge med horn, og vi har en fin
trio, der nok kan fylde pladsen.
De spille lystigt på det refræn,
I ved om klap, klap skomar`dreng.

I salen, hvis vægg er pyntet flot
med nisser på sneklædte bakker,
er en overstadig stemning, som godt
kan tydes hen, at festen lakker
mod slutningen for de kære børn.
Nu må de gamle ta` deres tørn.

Ansøgninger om fortjenstmedaljer

Af Linda Nielsen, arkivleder, Lokalhistorisk Arkiv for Grene Sogn

Som skrevet i det sidste nummer af medlemsbladet, kommer her en opfølgning på, hvordan det siden er gået med indtastningen og søgemulighederne vedr. ansøgninger om fortjenstmedaljer for deltagelse i krigene 1848-1851 samt 1864.

Rigtig mange ansøgninger er blevet indtastet, men de er svære at finde, idet Rigsarkivet ikke er nået så langt, som forventet, efter alle de problemer, der har været med deres nye hjemmeside. Rigsarkivet bliver først færdigt med indtastningsmuligheden på deres hjemmeside engang i 2016. Det vil jeg komme tilbage til, når jeg får meddelelse om, at det fungerer og har prøvet det af.

Det vil foreløbig være muligt at søge på det indtastede på følgende side: www.basecrowd.dk. Hvordan gør man så, hvis man skal finde ud af, om én i familien har fået tildelt en medalje, eller hvordan ansøgningen er blevet behandlet gør du følgende. Du indtaster adressen, så får du et søgefelt frem, her kan du indtaste det navn du ønsker oplysninger om. Hvis du ikke kender hele navnet, er det nok at indtaste efternavnet, så kommer

der en liste op, hvor du kan vælge den, du mener, er den rigtige. Under det navn, du gerne vil se, er der en søgeadresse med blå farve. Den aktiverer du, og så kommer den nye indtastning op, og ved siden af den, vil du også se den originale ansøgning. Her vil du kunne læse alle oplysninger, og det er ikke nødvendigt at kunne læse håndskrifter for at tilegne sig oplysningerne. Er du god til at læse håndskrifter, kan du måske tyde noget af det, indtasterne har måttet opgive.

Den Spanske Syge 1918.

Der vil komme flere indtastninger og det næste der bliver arbejdet med, bliver Den Spanske Syge. Man har her valgt at fokusere på et bestemt område, nemlig Holbæk, som var rigtig hårdt ramt, selvom det også ramte hele landet. Formålet med projektet er, at kortlægge Den Spanske Syges geografiske smitteveje, som de udfoldede sig i sensommeren og henover efteråret 1918. For det andet; kortlægge og analysere de socialøkonomiske forudsætninger for den voldsomme spredning af pandemien. Og endelig for det tredje; komme tættere på en for-

klaring på hvorfor spredningsmøn-
stret var unikt i hver enkelt af de
danske købstæder. (Kilde: Rigsar-
kivet).

Som det kan ses, er det menin-
gen, at projektet skal bruges til
videre forskning, men man lover
at resultaterne bliver offentligt til-
gængeligt. Jeg vil selvfølgelig følge

det og komme tilbage med yderli-
ge oplysninger herom hen af ve-
jen.

Glimt fra et kursus

Den 10. november afholdtes et Modul 0-kursus i Helle-hallen, hvorfra disse billeder er taget:

Børsen

På denne side kan medlemmer af SVA tilbyde forskelligt til gavn for andre. Henvend jer til SVAs sekretariat, Esbjerg Byhistoriske Arkiv, Torvegade 47, 6700 Esbjerg - eller send en e-mail på: rib@esbjergkommune.dk

Det kan være sognebøger eller øvrige publikationer fra arkiverne, man ønsker at sælge videre. Det kan også være arkivinventar - skabe, reoler, skuffer m.v. - man har fået i overskud, og gerne vil tilbyde andre.

Annoncer kan også løbende blive lagt på SVAs hjemmeside.

Efterlysning

På denne side kan medlemmerne af Sydvestjyske Arkiver efterlyse oplysninger om for eksempel de mange ukendte billeder fra arkivets samlinger. Eller I kan efterlyse oplysninger om foreninger, personer, virksomheder - alt hvad I mangler at vide noget om. Send et af jeres uidentificerede fotografier eller jeres efterlysning til konsulent Richard Bøllund på e-mail: rib@esbjergkommune.dk

Nyt fra Sydvestjyske Arkiver Nr. 1 - 2016

Indlæg til næste nummer indsendes til:

Sydvestjyske Arkiver
Esbjerg Byhistoriske Arkiv
Torvegade 47
6700 Esbjerg
Telefon: 76 16 39 07
Fax: 76 16 39 10
E-mail: rib@esbjergkommune.dk

INDEN den 15. maj 2016

Arkivkonsulent Richard Bøllund

Sydvestjyske Arkiver
Esbjerg Byhistoriske Arkiv
Torvegade 47
6700 Esbjerg
Tlf.: 76 16 39 07
Fax: 76 16 39 10
E-mail: rib@esbjergkommune.dk

**Træffes normalt
mandag og tirsdag kl. 8.00-16.00
samt onsdag kl. 8.00-11.00**

SVAs bestyrelse

Formand:

Jørgen Dieckmann Rasmussen
Esbjerg Byhistoriske Arkiv
Torvegade 47
6700 Esbjerg
Tlf.: 76 16 39 00
E-mail: jd@esbjergkommune.dk
Fax: 76 16 39 10

Linda Vesterbæk
Sognearkivet i Nordby
Nordby Skole
Midtbjergvej 2
6720 Fanø
Tlf.: 75 16 62 60
E-mail: chrilind@fanonet.dk

Privat:

Grønlandsparken 58C
6715 Esbjerg N
Tlf.: 75 15 56 30

Anni Skov Christensen
Blåvandshuk Lokalhistoriske Arkiv
Kirkegade 3, 6840 Oksbøl
Tlf.: 75 27 15 48.
E-mail: asc@turbopost.dk

Kasserer:

Linda Nielsen
Lokalhistorisk Arkiv, Billund
Billund Centret
Hans Jensens Vej 6
7190 Billund
Tlf.: 75 33 24 72
E-mail: bln@bbsyd.dk

Suppleanter:

Karin Berg
Grindsted Lokalhistoriske Arkiv
Sverrigsvej 20
7200 Grindsted
Tlf.: 20124208
E-mail: karin.helene.berg
@hotmail.dk

Bestyrelsesmedlemmer:

Nanna Iversen
Lokalhistorisk Arkiv for Brørup og
Omegn
Biblioteket
Stadionvej 6
6650 Brørup
Tlf.: 75 38 16 70.
E-mail: broeruplokalarkiv@gmail.com

Knud Andreasen
Varde Lokalhistoriske Arkiv
Torvet 7
6800 Varde
E-mail: knud.vla@live.dk

Planlagte aktiviteter

ARKIBAS-KURSER

Tirsdag den 9. februar - Grundkursus Billeder
Tirsdag den 8. marts - Grundkursus Arkivalier

MODULKURSER

Modul 1
Tirsdag den 12. og 19. januar 2016 i Helle-hallen

GENERALFORSAMLING 2016

SVA holder sin næste generalforsamling
onsdag den 16. marts 2016 på Fanø.

UDFLUGT/STUDIETUR 2016

Onsdag den 8. juni 2016 til Viborg.

*For kurser (program & tilmelding) - se hjemmesiden.
Vedr. generalforsamling & udflugt - mere info følger.*

